

Вісник Національного природного парку **ПОДІЛЬСЬКІ ТОВТРИ**

№3(7), липень-вересень 2017 р.

Збережемо красу Подільських товтр разом!

17 вересня – День працівника лісового господарства

Ліс – ось справжній, живий скарб нашої землі. Зайве нагадувати значення, яке відіграє лісове господарство для економіки держави, як чинник позитивного впливу на навколошнє середовище. Раціональне і розумне використання лісу дарує людям тепло і затишок, а безконтрольна вирубка несе в собі значні проблеми, які можуть торкнутися практично всіх.

Значна частина лісів нашого регіону належить до території національного природного парку «Подільські Товтри».

На території парку лісове господарство веде Державне підприємство «Кам'янець-Подільське лісове господарство», Державне підприємство «Ярмолинецьке лісове господарство» та підприємства комунальної власності «Надра Кам'янецьчини», «Чемеровецький СЛО «Агроліс», «Горліс», а також чотири природоохоронних науково-дослідних відділення Національного природного парку.

На території лісового фонду, підпорядкованого національному природному парку, на перше місце виходить завдання з покращення захисних функцій лісів, раціональне використання рекреаційних ресурсів, їх покращення та природоохоронні заходи.

На території парку переважають грабово-дубові ліси. Працівниками відділу охорони ПЗФ здійснюються насадження лісових культур з метою відновлення корінних лісів.

Гордістю НПП бук європейський, що зростає в Сатанівській дачі – саме тут проходить східна межа його поширення. Середній вік дерев 130-160 років. Ще на початку ХХ ст. Український комітет охорони пам'яток природи запропонував створення заповідника «Бучина» площею 300 га над р. Збруч. В 1947-48 рр. Головне управління по заповідниках при Раді міністрів УРСР спільно з Академією наук УРСР підняло питання про заповідання 11 нових лісових заповідників серед яких був Сатанівський, площею 4513 га. В 1977 році було створено ботанічний заказник «Сатанівська дача» площею 250 га, у 1985 році

було збільшено площу до 487 га. В 1996 році включено до території НПП «Подільські Товтри» та надано статус ботанічного заказника загальнодержавного значення площею 1778 га. У 2017 р. букові праліси та старовікові ліси Карпат і Поділля, зокрема, Сатанівська дача, включені до Списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи».

Особливо цінними в умовах парку є протиерозійні, водоохоронні і гігієнічні функції лісу, і їх величезне рекреаційне значення. В зонах регульованої та стаціонарної рекреації переважають насадження лісових культур, до складу яких входять сосна звичайна, сосна кримська, акація біла, береза повисла та інші види, які сприяють позитивному відпочинку туристів та місцевих жителів.

Люди, які професійно стоять на сторожі гармонії і порядку в лісовому господарстві, давно і справедливо заслуговують глибокої поваги і високого авторитету. Особливо ті, хто виконує відповідальну справу збереження та охорони лісових масивів.

Не варто забувати, що турбота та збереження цього природного національного скарбу – наш спільний обов'язок, а не тільки професійний обов'язок лісництва.

Адміністрація НПП «Подільські Товтри» та профспілковий комітет у професійне свято працівників лісу вітає усіх, хто не байдужий до проблем лісового господарства, хто своєю працею і турботою сприяє його збереженню та примноженню, хто просто любить, береже і рятує ліс. Миру нам усім, здоров'я, добробуту та натхнення у справі збереження та охорони лісів.

Полювання заборонено!

Адміністрація НПП «Подільські Товтри» попереджає та застерігає, що на території Парку вже сьомий рік заборонено полювання.

Згідно закону України про природно-заповідний фонд України із змінами №1826-VI(1826-17) від 21.01.2010 року – на території національного природного парку «Подільські Товтри» заборонено мисливство (полювання). Це дає можливість збільшити чисельність диких видів тварин та не допустити знищення окремих видів, так як на них не буде влаштовуватись полювання.

Згідно статті № 85 Кодексу України про адміністративне правопорушення, а саме порушення правил полювання (полювання без належного на те дозволу, в заборонених місцях, у заборонений час, забороненими знаряддями або способами, на заборонених для добування тварин, допускання собак у мисливські угіддя без нагляду, полювання з порушенням установленого для певної території порядок здійснення полювання), яке не мало наслідки добування, знищення або поранення тварин, а також транспортування перенесення добутих тварин чи їх частин – тягне за собою накладання штрафу на громадян від шести до шістнадцяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Повторне порушення правил полювання (полювання без належного на те дозволу, в заборонених місцях, у заборонений час, забороненими знаряддями або способами, на заборонених для добування тварин) чи таке, яке не мало наслідки добування, знищення або поранення тварин, – тягне за собою накладання штрафу на гро-

мадян від шістдесяти до ста двадцяти неоподаткованих мінімумів доходів громадян. Також згідно постанови Кабінету Міністрів України від

24.07.2013 року №541

«Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд». Відповідно цих такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням за-

конодавства про природно-заповідний фонд за незаконне добування або знищенння об'єктів тваринного світу нараховується на порушника розмір завданої шкоди для прикладу: за незаконне добування або знищенння свині дикої – на порушника накладається розмір завданої шкоди 11000 грн.; козулі – 8800 грн.; бобер, борсук – 2860 грн.; заєць-русак – 938 грн.; лебідь-шипун – 2657 грн.

Відділ державної охорони парку систематично здійснює рейди перевірки по попередженню та недопущенню браконьєрства, дотримання закону України про природно-заповідний фонд. Адміністрація парку закликає бережливо відноситися до природи. Ніколи не забувайте, що Ви знаходитесь в гостях у свого вірного друга природи. Тому не робіть нічого того, чого б ви не зробили в гостях. Не турбуйте тварин, не руйнуйте оселі звірів та пташиних гнізд. Не беріть при виході на природу з собою собак та інших тварин, не користуйтесь радіоприймачами, магнітофонами тощо, що створює шум та розлякує диких тварин, не смітіть, не розпалюйте багаття у непризначених для цього місцях!

О.М. Спасюк, начальник відділу державної охорони ПЗФ

Не пали листя!

Протягом багатьох десятиліть в українців вироблялась звичка спалювати восени та навесні опале листя, сухі трави та інші рештки рослин, що залишаються в процесі вирощування на присадибних ділянках. Для багатьох осінь та весна асоціюється з купами палаючого листя і запахом диму. Тому практично ніхто не задумується, як це негативно впливає на природу і на нас самих. Настав час відмовитися від цієї шкідливої звички і свій вклад у це повинен зробити кожен із нас.

Адміністрація національного природного парку «Подільські Товтри» закликає кожного українця стати на перешкоді спалювання рос-

линних залишків та підпалювання сухої трави. Розпалювання кострищ в лісових насадженнях може привести до пожежі. Також просимо кожного відмовитися від будь-якого спалювання рослинних залишків та сухої трави та докладати всіх зусиль, щоб цього не робили інші. В разі виявлення Вами фактів спалювання рослинності та виникнення пожеж, негайно викликайте пожежну охорону та звертайтесь до поліції. Спалюючи рослинність, її залишки або тверді побутові відходи, Ви погіршуєте стан атмосферного повітря. Під час горіння вивільняються небезпечні, а часом і канцерогенні речовини, які викликають захворювання дихальних

шляхів, знижують імунітет людини, посилюють негативний перебіг хронічних захворювань, більшість українців мають алергію на цей дим і страждають від неї щороку, оскільки дим містить у своєму складі оксид азоту, чадний газ, важкі метали та одну з найотруйніших для організму речовин – діоксин. Із тліючого листя і бадилля, що зростали біля транспортних магістралей, виділяється бензапірен та свинець, що здатні викликати у людини ракові захворювання.

Також випалювання стерні, сухої рослинності завжди призводить до знищення місць гніздування птахів, місць перебування та знаходження тварин, усього видово-го складу тваринного та рослинного світу. Багато тварин, птахів гинуть або змушені мігрувати в інші місця, порушуючи природний баланс.

За шкоду, завдану довкіллю та здоров'ю людей, порушник може нести як адміністративну, так і кримінальну відповіальність. Згідно статті

39 Закону України "Про тваринний світ" та статті 27 Закону України "Про рослинний світ" випалювання сухої рослинності або її залишків допускається лише в разі господарської необхідності за відповідним дозволом територіальних орга-

нів спеціально уповноваженого центрально-го органу виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів.

Випалювання стерні, луків, пасовищ, а також опалого листя у парках, інших зелених насадженнях, у населених пунктах без до-

зволу органів державного контролю у галузі охорони навколошнього природного середовища або з порушенням умов такого дозволу згідно ст.77-1 КУПАП передбачено адміністративну відповіальність у вигляді штрафу.

Замість того, щоб спалювати, можна, наприклад, зробити компостну яму.

Борисов М.А., провідний інженер з охорони природних екосистем

Облаштування еколого-пізнавальної стежки «Китайгородське відслонення»

На території НПП «Подільські Товтри» існує унікальний об'єкт природо-заповідного фонду – Китайгородське відслонення, один з найповніших у світі розрізів відкладів силуру і девону, міжнародний геологічний еталон відслонення третього і четвертого періодів палеозойської ери. Розкинувшись на лівому березі річки Тернава, він охоплює весь схил пагорба в околицях села Китайгород Кам'янець-Подільського райо-

ну. Вік відкладень – 400 млн. років, які містять численні рештки викопних свідків минулого рослинного і тваринного світу.

Працівниками НПП «Подільські Товтри» було облаштовано екологічно-пізнавальну стежку «Китайгородське відслонення» та встановлено інформаційні аншлаги у місцях зупинок.

Зaproшуємо пройтись дивовижним місцем із чудовими краєвидами!

Аналіз сучасного стану пам'яток природи на території м. Кам'янець-Подільський

Протягом червня 2017 р. співробітниками НПП «Подільські Товтри» та Департаменту житлово-комунального господарства було проведено комісійне обстеження стану та інвентаризацію об'єктів пам'яток природи місцевого значення. На території міста таких об'єктів більше сотні, частина з яких заповідана ще в 70-х роках. Пам'ятками природи оголошуються окрім унікальних природні утворення, що мають особливе природоохоронне, наукове, естетичне, пізнавальне і культурне значення, з метою збереження їх у природному стані. Згідно ст. 28 Закону України «Про природо-заповідний фонд України» охоронний режим пам'яток природи є одним із найсуворіших після природних заповідників і заповідних урочищ. Скажімо, на території пам'яток природи України «забороняється будь-яка діяльність, що загрожує збереженню або призводить до деградації чи зміни первісного їх стану». Згідно з Правилами поліпшення якісного складу лісів, затвердженими Кабміном України 12 травня 2007 р. № 724, у заповідних зонах біосферних заповідників, національних природних і регіональних ландшафтних парків, природних заповідниках, пам'ятках природи, заповідних урочищах забороняється проведення всіх видів поступових та суцільних рубок формування і оздоровлення лісів, вирубування дуплястих, сухостійних, фаутних дерев та ліквідація захаращеності. Тому виникають певні протиріччя. З однієї сторони, пам'ятки природи (в нашому випадку – це, в основному, дерева), як і всі живі організми, на певному етапі росту повністю або частково всихають, хворіють. Тому проведення вибірково-санітарних заходів (видалення сухих, пошкоджених гілок, розрихлення ґрун-

ту, заходи із оздоровлення) для таких дерев є необхідним. З іншої сторони, проведення таких заходів в необмеженій кількості або нераціонально може завдати помітної шкоди самим пам'яткам природи та біорізноманітності поблизу. Проведення вибірково-санітарних заходів уже буде суперечити збереженню їх первісного стану. Саме тому, правильним рішенням в даному випадку служитиме науковий підхід. Кожен живий організм потребує оздоровчих заходів задля збереження свого наукового, естетичного, пізнавального і культурного значення. Адже з часом пам'ятка природи може залишитись лише на папері. Правильно обраний час для оздоровлення дерев (після закінчення вегетації – жовтень-листопад) дозволить не завдати шкоди біорізноманіттю. Інше питання, це хвойні дерева, більшість з яких виявлено на момент обстеження повністю всохлими. Ці дерева потребують вилучення та заміни на більш типові для Поділля деревні види.

Власники або користувачі земельних ділянок, водних та інших природних об'єктів, оголошених пам'ятками природи, беруть на себе зобов'язання щодо забезпечення режиму їх охорони та збереження. Саме на них покладаються охоронні зобов'язання. Тому положення та охоронні зобов'язання про ці заповідні об'єкти повинні бути в наявності. Звідси невідповідність змісту охоронного зобов'язання на папері й в натурі, неправильне місце розташування об'єктів, невірна їх кількість і т.д.

Проблема виникла і з винесенням пам'яток природи в натуру, що стало причиною неза-

конного захоплення їх територій. Під час обстеження виявлено, що в охоронну ділянку пам'яток природи включаються території, що не мають жодної екологічної або іншої цінності (будівлі, тротуари, дороги, присадибні ділянки). Інколи охоронний режим пам'яток природи не виконується землекористувачами, і тому деякі пам'ятки природи існують лише на папері. В більшості таких випадків відсутні чи застарілі інформативні знаки (таблиці, маркування). Пропонуємо поновити таблиці та промаркувати ко-

жен об'єкт природо-заповідного фонду.

Позитивним моментом є те, що деякі пам'ятки природи за період після останнього обстеження віджили та знаходяться в добром стані. Пропонуються на заповідання нові незаповідані до цього, проте цінні з наукового та естетичного погляду дерева (алеї сторічних дубів, ясенів).

*Горбняк Леся, старший науковий співробітник
Борісов Михайло, провідний інженер з охорони природних екосистем*

Їжак білочеревий – вид-символ 2017 року в Україні

Види-символи – особлива категорія видів, які добре відомі кожній людині, і сучасна історія популяцій яких тісно пов'язана з історією самої людини у тій чи іншій місцевості, країні чи континенті. Охорона таких видів, як правило, залежить майже виключно від ставлення до них людей, і успіх кожної природоохоронної активності визначається лише одним – загальним рівнем культури сучасного природокористування, рівнем відповідальностіскої пересічної людини за долю таких видів.

Поняття видів-символів активно використовується для розвитку природоохоронних ініціатив в усьому світі, і його успішне впровадження і подальше існування чи функціонування в Україні залежить від позиції фахівців та засобів масової інформації. З 2009 року Теріологічне товариство України започаткувало низку постійно діючих ініціатив щодо проблем охорони рідкісних і вразливих видів ссавців. Першим таким видом став зубр (2009), наступним героєм обрано видру (2010), далі об'єктом спеціальної уваги обрано кажана (без уточнення виду) (2011). Надалі були: міжнародний рік кажана (2012), рік вовчка (2013), рік борсука (2014), рік сарни (2015), рік бобра (2016), рік їжака (2017).

У фауні України родина їжакових представлена двома видами: їжаком білочеревим і їжачком вухатим. На території національного парку «Подільські Товтри» поширені їжак білочеревий. Їжаки є одними з найпопулярніших видів ссавців нашої фауни, яким приділяють багато уваги

як аматори, так і дослідники. Їжаки охоче оселяються поблизу людей, зокрема на присадибних ділянках малих міст, селищ, сіл, дач. У природних умовах національного парку мешкають на узліссях переважно листяних лісів, у лісосмугах, на остепнених ділянках, по ярах та балках. Основою кормового раціону їжака є комахи, червіяки, слимаки, рідше поїдає дрібних наземних хребетних – ящірки, вужі, миші тощо.

Їжаки потерпають від ряду антропогенних факторів, зокрема часто гинуть під колесами автотранспорту. Це пов'язано з тим, що придорожні біотопи стають місцями концентрації комах із сутінковою активністю (приваблюються теплом від покриття дороги та світлом машин). За оцінками загибелі тварин на автодорогах Закарпаття, їжаки посідають перше місце серед усіх видів жертв, і в теплий сезон року частота таких колізій становить 3,7 особин на 100 км/добу на присілкових дорогах та 0,5 ос./100 км/добу на швидкісних магістралях.

Закликаємо всіх долучатися до природоохоронних ініціатив, пов'язаних з відзначенням року їжака.

M.B. Дребет, с.н.с.

Їжак білочеревий – фото М.Дребет

Еко-фестиваль «Дністровські забави»

21 липня 2017 р. Національний природний парк «Подільські Товтри» вперше проводив еко-фестиваль «Дністровські забави», присвячений Міжнародному дню Дністра.

Дійство відбувалось в рекреаційній зоні «Сокіл», що на мальовничих берегах Дністра. Захід розпочали змагання з спортивної риболовлі «Дністровський фатюк», в яких приймали участь команди Кам'янець-Подільського районного осередку товариства мисливців та рибалок, Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка, Національного природного парку «Подільські Товтри» та команда родини Овчаруків. Були визначені переможці у командному та особистому заліку: команда УТМР та викладач К-ПНУ Мар'ян Тарасенко. Також були встановлені особливі відзнаки за найбільшу та найменшу спіймані риби. Найбільшою виявився півкілограмовий судак, якого здобув викладач К-ПНУ Мар'ян Тарасенко, а найменша рибка вагою 20 г підчепилася на гачок науковця НПП «Подільські Товтри» Михайла Дребета.

Офіційна частина фестивалю розпочалася вітальним словом директора НПП «Подільські Товтри» Андрія Полудняка, голови районної ради Віктора Кривака, заступника голови райдержадміністрації Миколи Чумака, а також голови Кам'янець-Подільського відділення УТМР Олександра Юзюка.

Всіх, хто завітав на фестиваль, розважали творчістю та майстерністю художні колективи Кам'янець-Подільського районного будинку культури «Розмай». А в цей час відбувались інші змагання – приготування рибної страви на мангаль. Найвищу оцінку судді надали кухарським здібностям співробітниць Кам'янець-Подільської районної бібліотеки. Дівчата отримали чудовий приз – сертифікат на безкоштовне відвідування рекреаційних зон НПП «Подільські Товтри» строком на 1 рік.

Під час роботи фестивалю діяв дитячий майданчик, на якому дітей чекали різноманітні розваги. Діти мали можливість перевтілитись у дивовижних тваринок за допомогою аква-грипу, створити свою рибку із паперу, прийняти участь в іграх та розвагах. Також діяла фото-зона та фотовиставка, оформлена за допомогою завідуючої народного музею історії с. Нігин Слободян Ніли.

Сподіваємось, що усі гості та учасники фестивалю отримали емоційне задоволення, гарно відпочили на берегах могутнього Дністра, якому і був присвячений захід.

О.В. Дем'янова, провідний фахівець з екологічної освіти

Свято на Бакотському монастирі

14 серпня на православне свято святих муничеників Маккавеїв у Бакотському скельно-печерному монастирі XII ст., що розташований на території НПП «Подільські Товтри», щороку відбувається святкове богослужіння. Бакотський скельний монастир – це давня пам'ятка печерних споруд і поширення християнства на Поділлі. Православне свято Маккавеїв збирає віруючих християн різних конфесій з усіх куточків України.

Печерний монастир знаходитьться на скелях Бакотської затоки, яка є водно-болотним угіддям міжнародного значення, що охороняється Рамсарською конвенцією. Ця територія входить в зону регульованої рекреації НПП «Подільські Товтри». Тому працівниками національного парку було здійснено заходи щодо організації та створення умов для безпечної перебування прочан під час паломництва та проведено екологічно-освітню роботу серед відвідувачів. Під час

заходу діяла ярмарка, на якій було представлено продукцію місцевих жителів. Подібний захід завдяки гармонійному поєднанню естетично-привабливих ландшафтів та таємності давньої культової споруди сприяє духовному піднесенню та об'єднанню людей, що надзвичайно важливо у теперішній неспокійний час.

О.В. Дем'янова, провідний фахівець з екологічної освіти

Екскурсія для школярів до Міжнародного дня туризму

26 вересня 2017 р. працівниками НПП «Подільські Товтри» організовано та проведено цікаву мандрівку для школярів туристичними та природно-заповідними об'єктами Парку.

Після літніх канікул учням ще досить важко всидіти за партами. Хочеться останні теплі сонячні дні провести у спілкуванні з природою – послухати спів птахів, помилуватися все ще яскравими барвами осені. Учні Кам'янець-Подільської ЗОШ №15 сіли в автобус і помандрували «золотими скарбами природи» – саме таку назву має туристично-пізнавальний маршрут, запропонований працівниками НПП.

Першим скарбом на шляху став таємничий Сурженецький яр – замріяний грабово-дубовий ліс, швидкоплинна річка Тернава та оригінальний ландшафтний комплекс.

Далі юні мандрівники завітали до оповитого легендами заказника загальнодержавного значення «Совий Яр». Провідний фахівець з екологічної освіти Інна Одукалець ознайомила

туристів із рідкісними флорою та фауною цього об'єкту. Діти мали можливість побачити його досить круті схили, які огортають річку Студениця.

Наступним скарбом була мальовнича Бакотська затока, що на Дністрі, та давній скельний монастир. Тут дітей зустрів провідний фахівець з екологічної освіти Тарас Васильович Горбняк, який, як колишній бакотянин, розповів трагічну історію затопленого містечка Бакота, історію утворення водосховища. Школярі відвідали скельний монастир, попили цілющу джерельну воду, помилувались мальовничими пейзажами.

Втомлені, але щасливі, діти повертались додому з масою позитивних емоцій та нових знань про природу та історію рідного краю. Саме такий метод екологічно-освітньої роботи як найкраще сприяє формуванню екологічної свідомості та вихованню любові до рідного краю. Доречі, все сміття після екскурсії діти склали у мішок, привезли до міста та викинули у смітник.

І.О. Одукалець, провідний фахівець з екологічної освіти

Ніч кажанів-2017

В п'ятницю, 22 вересня 2017 року, у Національному природному парку «Подільські Товтри» вкотре відзначили «Ніч кажанів».

Під час заходу учасники дізналися про цікаві факти з життя кажанів. Під час фотовиставки ознайомилися з різноманіттям видів рукокрилих Національного природного парку «Подільські Товтри».

Найуважніших слухачів чекала пізнавальна вікторина. Гості створювали орігамі з паперу – «Кажан у польоті». Ми започаткували нову традицію – кожен паперовий кажан був підписаний його автором і за-

1. Кажани – це помісь гризуна і птаха.

Кажани – окремий ряд ссавців, який об'єднує близько 1000 видів тварин. Це не гризун і не птах, це – рукокрилий ссавець. Саме цим терміном потрібно називати тих, хто живе на наших горищах і лякає емоційних людей.

2. Кажани не бачать вдень і можуть бачити тільки вночі.

Кажани добре бачать і в світливий час доби. Просто ведуть такий спосіб життя, при якому вдень сплять. Вночі у комахоїдних куди менше конкурентів, і їжу добути легше.

3. Кажани – хижаки, які харчуються «м'ясом».

Комарі, мухи і мошки – ось їх раціон. Рукокрилі непомітно допомагають нам усім, поїдаючи комах – шкідників сільського і лісового господарства. І, до речі, з'їдають багато: за добу кажан може запросто з'їсти стільки комах, які по загальній вазі будуть дірівнювати половині його маси.

4. Кажани п'ють кров!

Українські кажани – ніколи! У світі всього три види кажанів можуть пити кров (прокушують шкіру корів і злизують крапельки). Але такі види можна зустріти тільки в Центральній і Південній Америці.

5. Кажани можуть накинутися на людину (і навіть спеціально полюють на людей).

Навпаки, рукокрилі уникають людей. Їм комфортніше жити без присутності людини.

йняв своє місце на виставковій стрічці, яка буде щороку поповнюватись.

Наймолодші друзі кажанів подивились мультикам про цих тваринок, також до їх уваги були веселі розмальовки на кажанячу тематику та аквагрим – малят перетворювали у кажанят.

Наприкінці зустрічі ми частували всіх, хто не побоявся сильного дощу і завітав до нас, солодким чаєм з «кажанячими» цукерками та печивом. Усі учасники отримали пам'ятні подарунки – тематичні буклети та листівки.

М.В. Дребет, с.н.с.

10 помилкових суджень про кажанів

6. Кажани можуть заплутатись в волоссі.

Кажани відмінно водоліють ехолокацією і легко облітають всі перешкоди. Кажан навмисно заплутається в волоссі хіба що у фільмі або комп'ютерній грі. В житті – ніколи!

7. Кажани – тварини-однолітки.

Середній термін життя нічниць – близько 10 років, а деякі види живуть до 40 років!

8. Можна вбити кажана, вони все одно швидко розмножуються.

Не можна порівнювати їх зі звичайними мишами або хом'яками! У кажанів все по-іншому: самка приносить потомство 1 раз в рік, і це найчастіше 1 дитинча! Тепер стає зрозуміло, як важко популяції збільшитися і при цьому як легко – скоротитися.

9. Кажани – брудні і страшні.

Так може здатися тільки на перший погляд і тільки здалеку. Ці тваринки – ті ще чистюлі! Вони можуть вилизувати і чистити себе по кілька годин! Особливо трепетно вони відносяться до вух і шкіри навколо них: це місце миють найретельніше.

10. Кажани принесуть в Україну лихоманку Ебола.

Зараз цей міф набирає все більшої популярності. Але і тут – помилка! Кажани дійсно переносники цього вірусу. Але не українські! Область поширення вірусу – тільки Африка! А наші рукокрилі – поза підозрою.